

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugya lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

A Darwinismus és a kereszténység.

(Dr. X. után németből fordítá Biró J.)

Valóban tanár nyilatkozata még sohasem okozott oly nagy feltűnést, ugy a mivel világ mint a néposztály előtt, mint az, melyet minap Dr. Dubois Reymond a berlini egyetemen a physiologia tanára »Nagy Frigyes« születésnapjának ezen főtanodában szokásos ünnepélye alkalmából tartott szónoklatában ejtett.

Dubois Reymond ugyanis a modern természet-tudományok előhaladásáról értekezvén, a Darwinismust magasztalta ugyanígyra, hogy maga a politikai napi sajtó és végre még a porosz képviselőház is figyelmessé lön az illető nyilatkozatra.

»Darvinig« — mondá aszónok — »az ember távol állott az állatoktól, mint egy különös és ezekkel össze sem hasonlítható lény. Darvintól kezdve ellenben minden csak kicsiny és a legegyszerűbb sejtekből fejlődött ki fokozatosan; most tehát már semmi szükség sincs többé fokozatos teremtésre, csak még egy teremtés-nap szükséges, melyen a megmozgatott anyag létrejött, az erőtudományok egy új neme kezdődik a természetes leszármazás, míg végre az ember foglalja el testvérei élén az őt megillető helyet.«

Ezeket mondja a szónok. De vizsgáljuk csak közelebről; minő értelmök van szónok szavainak azután, hogy minő fontosságot tulajdonitsunk azoknak.

Szónok a »fokozatos teremtés« ellen való támadása-és az egy »teremtésnap«-nak hangsúlyozása által világosan a bibliai teremtéstörténet ellen nyilatkozik, a »teremtési hat napot« csak tetszésszerint való »fokozatos« sorrendi következésnek tekinti. Továbbá szónok az embert a felsőbbrendű állatnemeknek az alsóbb rendükből való kifejlésének

legtermészetesebb eredményeként tünteti föl; az ember csak (fejlettségi) fokozatára nézve különbözik az állattól, míg a sz. irás szerint az külön teremtéstény által teremtetett.

A miként látni lehet, szónok tételeiben a hamisítatlan darvainisticus elmélet ismerhető fel. De valaminth a mesternek, ugy tanítványának is tanai közé egy óriási kérdőjelet kell tennie, mely mindenkit kétségben hagy, a ki különben maga a legjobb akarattal van elhatározva, az új evangéliumnak hinni. Egy »teremtés napot« tart Dubois Reymond ur is szükségesnek, azaz ő is, mint Darwin »teremtő« nélkül tételét nem fejtheti meg, a megmozgatott anyag a kapocs, a melyhez fűződik minden, a mi a teremtmények eredetét és kifejlését teremtő nélkül akarná kimagyarázni. Az anyag már magában véve mozdulatképtelen, lomha és élettelen, hogy jött tehát létre ebben az első mozgás, és pedig azon mozgás, mely valaminth minden életműszervezetnél, ugy ő benne is egészen kimért törvény szerint járt le. De tegyük fel, hogy az ember a majomtól származzék, a majom ismét a többi állatok-és madarakkal együtt valamikor bizonyos ősfajtól, mely félig hal- és félig féreg volt, ezen ősfaj megint egy közös az állatok- és növények között közvetítő lénytől, melyet még a tenger magában rejt, ezek ismét egy tisztán növényfajtól, és ez utóbbi végre egy egyetlen »ősfajtól« — ki oltotta ezen sejtbe azon képességet, hogy egészen meghatározott törvény fejlődjék tovább? A sejt magában véve értelmetlen anyag, honnét van tehát azon erő, hogy egy milliárdféle értelmi kifejlődésnek induló pontja legyen?

Midőn az ember amaz örvényhez jut, mely előtt áll a Dubois Reymond ur, midőn néhány évvel ezelőtt »A természet-tudományos vizsgálódás határaitól általában« című iratát közrebocsátotta, és a melyben ő már a jelenlevő dolgok vizsgálatánál, melyeknek belső titokteljes fejlődése az emberi szem előtt mindörökre el van rejtve, ama figye-

lemre-éltó vallomásban tört ki: „Ignorabimus“ azaz „soha sem fogjuk a dolgok belső mivoltát kikutatni.“ Még a megelőző évben is tartott ezen tanár a berlini egyetemen a Leibnitz ünnepély alkalmából beszédet, melyben „*hét világtalányt*“ a következő titkokat jegyzé meg: 1. az anyag és erő lényege, 2. a mozgás keletkezése, 3. az élet első eredete, 4. a természetnek látszólagosan szándékolt czélszerű beosztása, 5. az érzéki észrevevés eredete, 6. a gondolkodás és a nyelv eredete, 7. az akaratszabadság.

Szónok az ő „Ignorabimusát“ itt csak közelebbről hártaozta meg figyelemreméltó módon, s hisszük, hogy ezen alap gondolatától legközelebbi beszédében sem állott el. Igen, mi azon véleményben vagyunk, hogy az ő nézete a teremtés fölött, miként általában a Darwinismus bizonyos értelemben a sz. irással és az egyházi hitcikkelyekkel meg egyeztethető. Már az által hogy teremtőt megenged, különbözik a materialistáktól, kik mindent csak az anyagból akarnak kimagyarázni, a teremtőnek feltevése pedig egy anyagtan természetfölötti alkotónak elfogadására kényszerít és ezzel Dubois Reymond ur is tudva vagy nem tudva a természetfölöttinek terére jut, melyben mozog a vallás is.

Mindenekelőtt azt kell megjegyeznünk, hogy a kath theologia sohasem tartotta szükségesnek, a mózesi teremtéstörténetet szószertári értelemben magyarázni, miként azt a protestans orthodox kebeléből kifejlődő bizonyos irány akarja, mely p. o. a világot 6 + 24 óra alatt teremteni és a napot a nyugvó föld körül forogni stb. állítja. Nem, mi katolikusok a földnek és mindannak, a mi rajta létezik, kifejlésére billió éveket is megengedhetünk, s csak egy tudatlan és rozszakaratu történetírás magyarázhatja Galilei perét az egyház hátrányára. Igen, ha Virchow tanár a porosz képviselőházban a Dubois Reymond-féle értekezés feletti vitaközösben kinyilvánítja, hogy, ha a Darwin elmélete tudományosan nem megtámadhatlan is, mégis sok valószínűség van benne, ezen tétellel bizonyos megszorítással egyetérthetünk.

A mózesi teremtéstörténet az alsóbbrendűnek felsőbbrendűvé való kifejlődéséből indul ki. Legelőször megteremtetik az ásványország; ezt követik a növények és pedig alsóbb — s azután a felsőbbrendűek, erre következnek az alsóbb, majd a felsőbbnemű állatok és végre megjelenik az ember, mint a teremtés koronája. A Darwinistákkal és Herderrel (Eszmé az emberiség történetének bölcséletéhez) elismerjük ugyan, hogy az emberi testben foglaltatik minden teremtett élőlénynek végpontja, hogy ezen test egy kis világ, kicsinyben világot képez, melyhez minden alatta álló szervezetet, mintegy eszményképéhez tör fel, és hogy minél magasabbra van fejlődve az állat, annál nagyobb hasonlatosságban áll az emberi testtel, de abban nem adhatunk igazat a Darwinistáknak, hogy egyetlen teremtéstény egyetlen ejtnek megteremtése már elégséges lett volna, ezen minden minket környező jelenség csodálatos világának kimagyarázására, akkor inkább kellene hinnünk a legnagyobb csodának mint, hogy a mózesi teremtéstörténettel egyetértünk; különösen pedig nem engedjük meg, hogy az embernek teremtésére külön teremtési ténykedés nem kellett volna, mert az ember és állatok közötti kü-

lönbség még nagyobb, mint az állatok és növények közötti. Annál többet, mint hogy az ember eredeténél külön teremtési tény folyt le, nem ad értésünkre a sz. irás képletes és jelképes nyelvezete. *) Ha a „tudomány“ annyira mehetne hogy azon tért, mely az ember lelke és állati lélek között van, áthidalhassa, úgy még nihető volna, hogy az ember az állatból önmagától fejlődött ki. De a Darwin-féle elmélet ezen betölthetetlen ürről mindig megáll. A „tudomány“ sohas em lesz képes az állatoknak a növényekből való kifejlődését kimutatni.

Hogy pedig a Darwin-elmélet, alap gondolatát tekintve katolikus részről minden további vizsgálódás nélkül nem vettetik el, kitűnik egyebek között egy röpiratból, melyet a világhírű csillászd. füdalom, igen korán elhalt Sechi atya kevéssel halála előtt a „teremtés nagysága“ fölött közrehoesátott, s mely Güttler Károlyban, a híres természetvizsgálóban valódi fordítóra talált. Egyebek között így ír Sechi: „A természet fokozatos változásának elmélete az ész. és vallással egyáltalában nem megegyezhetlen, ha az ember a szükséges okossággal és mérséklettel vizsgálja azokat. Valóban, ha az ember nem tulajdonít mindent csupán a tisztá, az oktan anyagban rejlő választó erőnek, hanem megengedi, hogy ezen erő semmi más okból nem származik, mint amaz elsőből, mely az anyagot megteremtette és képességet oltottabba, hogy bizonyos hatásoknak gyakoroljon, akkor semmi ellenmondás sincs benne, feltéve, hogy míg az emberi erő nem járul hozzá, bizonyos szervezetek inkább ezen egy módon, mint más irányban fejlődhetnek, és hogy ezen módon, különböző szerves lények származnak. Mihelyt azonban az ember a szerves lények egyik osztályától új élettelvel a másikhoz hár föl, a dolgok állása azonnal megváltozik. Ha p. o. az érzéketlen növénytől az állathoz, — mely érzéssel van felruházva — akar átmenni az ember, új erőre van szüksége, mely sem csupán a szervezetviszonyoktól, sem egyedül az anyagtól nem származik. S ezt még inkább fenn kell tartania, ha az oktan állattól az emberhez megv föl „ki gondolkodik, fontol és kinek öntudata van.“ — Kell tehát, hogy az anyag ezen természetes erejével bizonyos alapelv legyen összekötve, mely ezen hatásokat előidézi. Ilyen kikötések mellett az átalakítókkal (Darvinistákkal) alkuba bocsátkozhatunk.

Ezen gondolat már az 1876-ban, a berlini „Germania“ kiadásában „a modern természettudományi vizsgálódás tarthatlansága“ czimen megjelent iratban ki volt pontosan mondva. „Darvinismus és természetfelettség — van ott írva — semmi szükségképi ellenmondást sem képeznek, egymás között, a menyiben t. i. Darwin nem követeli, hogy legalább az első szervezet tisztán természetes uton keletkezett égyen és ezzel egyszerűs mind már a természetfölötti rendnek létezését is megengedi.“

Ennélfogva a Darwin-elmélet védőivel szemben csak egy kívánni valónk van, az t. i. hogy tanulmányukba a mennyire csak emberi erővel lehetséges mélyedjenek be jobban, hogy a különbséget, mely az egyes teremtényeket,

*) Azaz félreértés kikerülése kedvéért egy külön teremtésténynek elfogadása az ember eredeténél a legkisebb minimum, mit a bibliai szöveg szerint el kell fogadnunk. Szerk.

az embertől a növénysejzig egymástól elválasztja, nagyságát jobban ismerjük meg, — akkor majd ők is megfogják érteni, tudni, a mit egykor Verulani Bacom monda: „Ha a természettudomány felületesen tanulmányoztatik Isten¹ elvezet, ha pedig *alaposan* kimerítették Istenhez *visszavezet*“ és a mit újlag a vatikáni zsinat a modern philosophia vívmányai és rendszere feletti beható vizsgálódásában kifejezett, mondván:

„Az igazi hit és igazi tudomány között valódi ellenmondás nem lehet.“

A nyelvtan tanítása a népiskolában.*)

Sokan, sokat vitatkoztak a felett: vajjon a nyelvtan képezeti-e tanítás tárgyát a népiskolában? Mindnyájan egyetértének abban, hogy: mennyiben a népiskola mostani fejlettsége és feladata megkívánja; tekintve a nyelvtan tanítás jelenlegi célját — a mik ezek elérésére szükségesek — tantani kell; de az ugynevezett grammatika tanítást egészen mellőznünk kell.

Nezetem szerint a nyelvtan tanítás nem is cél, ha nem mindenütt csak eszkoztanulást keresztülviteleiben.

A népiskolai nyelvtanításnak feladata az, hogy megtanítson a gyermek szabatosan beszélni, helyesen írni; hogy képes legyen a mások beszédét és írásban közzétett gondolatát biztosan és tisztán megérteni; hogy képes legyen saját gondolatait elő szóban és írásban is érthetőleg előadni és kifejezni. Ha ezen feladat megoldatott — ez úgy niszem — a népiskolát bevezett gyermek a társadalomban megérinti, mint egy értelmes földművelő. S ha nemelyik a földművelésnél magasabb életfaját tűzött maga elé: valamint a magasabb realizmereket, úgy a nyelvtan ismereteket, is a felsőbb tanintézetekben sajátíthatja el.

Ha tehát egyetértünk a fentjelzett népiskolai nyelvtanítás feladatában, kerdeim: vajjon ezen feladatunk elérésére szükséges-e a mostani tantervekben kijelölt tananyag? Ha szem elől nem vesszük feladatunkat; ha „az életnek és nem az iskolának akarunk neveim“: akkor úgy találjuk, hogy a tantervekben nagyon sok tananyag van kijelölve, és annak feldolgozásával messze eltérünk feladatunktól, s kockáztatnók az eredményt.

Most, midőn az egyház és állam mindent megtesz a népek civilizálásának érdekében; midőn a parányi anyagi, vagy szeméni hasznót ígéro minden eszközt felhasználunk arra, hogy haladjunk a műveltségben s neveljük népünket úgy, hogy mindentele tekintetben a szomszéd művelt nemzetekkel való harcban kiállhassuk a versenyt; most midőn gepseseleggel megy minden: nagyon kell ügyelni, nehogy célzatunk teveszve falmak menjünk és céljainkkal az eszkozők szolgálatába álljunk. Ugyanazért a népiskolai tantervek nyelvtanban tartása mellett tanácsos az élet szükségiet, a helyi körülményeket, az emberek szokásait,

* A népoktatás ügyét oly fontosnak tartjuk, különösen napjainkban hogy örömeit nyitunk tért minden oly munkálatnak, mely ezen szép feladat minél célszerűbb megoldásához csak egy kis porszemmel is hozzájárul. A szerre ismételtén is felhívjuk a tanügybarátok figyelmét és közreműködését.

életmódját és foglalkozását is figyelembe venni; és ezeket egybetevet és megfontolva tanítani azt, mi nélkül a legalsóbb rendű állampolgár sem lehet el, vagyis: „tanítsunk az életnek.“

Ezen rövid kitérés után csak úgy vázlatosan előadom nézeteimet, hogy mily eszkozőket és ezen eszkozőket miként kellene alkalmazni, hogy feladatunkat megoldjuk a népiskolai nyelvtan tanítást illetőleg.

A nyelvtan tanítás eszkozői:

a) a beszéd- és értelem gyakorlatok;

b) az olvasás írás;

c) a tulajdonképpeni nyelvtan;

d) végül, minden tanítandó tantárgy eszkozőül szolgálhat feladatunk elérésében.

A nyelvtan tanítását a beszéd és értelem gyakorlatokkal kezdjük meg.

Beszélgetéseink által először is szólásra ébresztjük és bátorítjuk a gyermeket. Midőn már bele kezdte magát élni a gyermek az iskolai életbe: felvesszük a körülötte levő tárgyakat szemléltetés végett; ezen szemléltetés által kifejtjük és fejlesztjük a szemlélő-, ítélő- és gondolkodó tehetségeket.

A tanító mindig tisztán, érthetőleg és minél egyszerűbben beszél a gyermekekkel, s midőn ezt tenni soha se szűnik meg: egyszermind megvárja, sőt megköveteli, hogy a gyermekek is úgy, ha lehet egész mondatban adják feleleteiket. Itt megkezdjük a nyelvérzék képzését és fejlesztését is. A nyelvérzék képzésére folytonosan nagy gondot fordítunk; mert ez nagy befolyással van célunk elérésére, ez teszi a gyermeket képessé anyanyelve helyes és tiszta használására.

E közben fellép az irvo olvasás tanítása is. E tárgy tanításánál gondunk legyen arra, hogy a gyermek minden hangot tisztán, érthetően tudjon hangoztatni és leírni. Midőn már 2—3 hangot megtanítottunk hangoztatni és leírni: ezek összetevése által egyes szavakat alkottatunk és azokat hibátlanul leírjuk és leiratjuk, ügyelvén a rövid s hosszú hangzók helyes hangoztatására és írására. Iratunk egyes szavakat: leírhatjuk a szemléltetett tárgyak neveit, stb. Így folytatjuk mindkét, illetőleg három tárgy tanítását. Midőn már jó előre haladtunk az irvo olvasás tanításában: megkezdjük a tulajdonképpeni nyelvtan tanítást is, megtanítván a hangzók felosztását, a szó fogalmát és szótagolást, az írásjelek közül a pont és vonást; később a többi írásjelek leírását és használatát, úgy mint az olvasásközben előfordulnak. Az olvasás ezen a fokon csak gépiesen megy. Nem mulasztjuk el az olvasottakat megértetni. Később megkísértjük az egyszerűbb elolvasott daraboknak saját szavakkal való elmondását is. Ez kezdetben nehezen megy azonban a tanító szorgalma és a gyakorlás a nehézséget legyőzi.

Igy gyakoroljuk a gyermekeket az írás, olvasás és gondolkodásban, az olvasottak megértésében stb. E közben más tantárgyak tanítása is lép fel. Minden tantárgynál szoritkozunk a tanultak megértésére, s azoknak helyes előadására. A tanultakat vagy leírjuk magunk és a gyermekekkel utániratjuk, vagy leiratjuk magukkal a gyermekekkel.

Az ejtett hibákat mindenkor és mindenütt türelmesen és pontosan vagy kijavítjuk magunk, vagy kijavíttatjuk magunkkal a gyermekekkel, de mindig az iskolában.

Fokonkiat megtanítjuk a gyermekeket a folyékony és hangszüles olvasásra. A nyelvtanból pedig : az egyszerű mondatot ; a mondat két lényeges tagját, az alanyt és áll. litmányt. Megtanítjuk a bővített mondatot, a mondatrészeket, a jelzőt, kiegészítő s a határozókat, a beszédrészeket, de az egyes beszédrészek tudományos felosztása nélkül, valamint mellőzendőnek tartom a megkülönböztetéseket is, milyenek : a számnevek hat félek ; a névmások hét félek : stb.

Általában a nyelvtani anyagot csak a legszükségesebbekből állítsuk össze.

Az egyes nyelvtani szabályokat könyvből szárazon beemlékeztetni annyi, mint semmit sem tanítani, és egyszersmind időrablás is.

A nyelvtan tanításnak gyakorlati uton kell történnie. Minden egyes tételt egyszerű példákban szemléltetünk ; azután a szemléltetett példákban vonjuk vagy vonassuk le a szabályt.

Hogy irálygyakorlatok mily nagy szolgálatot tesznek a nyelvtanításnál : azt fejtegetni nem szükség. Még egyet kívánok megjegyezni. Ugy intézzük tanításunkat, hogy minden egyes óra legyen nyelvtani és írási óra is.

Ha az általam — talán nagyon fölületesen — érintett módon tanítatik a nyelvtan, véleményem szerint a nyelvtani kézi könyvek nélkülözhetők. Ezek helyett készítettünk egy példa- és eredménytárt, s ezen füzetkébe irassuk be a tanult nyelvtani ismereteket.

Az elmondottak koránt sem akarnak változhatlan szabályzatul szolgálni ; csak egyéni vélemény az egész. Vajha a tiszt. pályatársak is nyilvánítanák a magukéit ; mert csak így lehetne biztosan és a kívánt sikerrel haladni utunkon, melyen a tapogatózásokkal a terhes feladatot el nem érhetjük. Pályánk feladata olyan, melyen a magára hagyott legjobb erő is összerogy, anélkül, hogy fáradságának ért gyümölcsei lehetnének.

Cs. B., tanító.

T A R C Z A.

Hajnali óra.

Oszlik a sötét homálya,
Kezd pirulni már a hajnal,
Jó az égi fény királya,
A madár köszönti dallal.

És az ember meghatottan
Nézi, nézi elmerengve,
S elragadja egyre jobban
A teremtőnek szerelmé.

Lélek, ész, szív összeolvad
S ajkain magasztos ének

Zengeményi áradoznak
Zsámolyához Istenének.

Oh örök lény, mily nagy is vagy,
Mily csodálatos világod
Milliói csillagidnak
Hirdetőd — s a parányok.

Oh ki nem hisz, oh ki nem lát,
Oh ki kételkedik tebenned,
Nem sugárzik ényesen ránk
Alkotó örök szerelmed ?!

Nem tebenned s általad van
Harmat, áldás és tenyészet,
Oltalom veszély s viharban,
Nem tetőled függ a végzet ?!

Csalhatatlan fényű tornya
A reménynek és a hitnek
Nem te vagy, ki föllobogva
A hajó s t magadhoz inted ?!

Nem te vagy megmérhetetlen
Napja minden ész-sugárnak,
Nincs e minden szív kezében
S nem te adsz e abba vágyat ?!

Nem te vagy, kinek hatalma
Létet ad és semmivé tesz,
A kihez lelkünk ohajtva
Vissza vágy, mint kútfejéhez ?!

Téged áldjon hát s imádjon
Mindenütt, a hol van élet
E határtalan világon:
Ész, erő, szív és a lélek.

Mint a hajnal pírja, fénye,
Mint virágok illatárja,
Szálljon ugy hozzád az égre
Istenünk, Urunk a hála.

S mint a hajnal égi gyöngye
Virradatkor szerte erjed,
Harmatozzék ugy e földre
Égi áldásos kegyelmed !!

Bálint Gyula.

Szentföldi emlékirat.

— Folytatás. —

Jaffa.

X.

Még egy stáció s akkor a Szentföldre értünk. E gondolat mint villany ereje hatott kedélyünkre ; a borus éjjel arcunk láthatáráról távozni s helyette a remény biztató napja kezdett azon felderengeni. Hisz a sz. földi utazó előtt nem annyira a világlátás, világtapasztalás bír maradandó beccsel, mint inkább azon kedves emlékek felidézése, miket a sz. földön oly gyakran találunk.

A hajóstiszt barátságos, fiatal ember levén, sokat mulattunk excentricus ötletein, comicus előadásain, lel-

kesített, hogy ne féljünk, mert kevés idő múlva a végső statiót is elérjük.

A nap javában sütött, azért védni kellett magunkat a nyíl élességü suvár töreitől, midőn Moloch természetü gőzösünk utnak indult.

A vidék nem sok gyönyörködtetővel táplált, csupán a hajóerdők magas vitorláí jelzék, hogy élő lények hazájában mozgunk.

A nap lementé után, oly rövid vala esténk, hogy a szende hold szelid fényét sem láthattuk, mert a kimerült testszervezet nyugalomra készített; azért közösen hálát rebegve a sz. földre való kiszállás ez utolsó estéjén a kegyelmek atyjának, leszállottunk siralagunkba.

Habár „Austria“ kisebbszerű hajó s ép azért könnyebben is hajlik a szél érintkezésére, mint az előbb elbucszott „Hector“ gőzös: mégis mintha kedvezne az utolsó éjjelen, nem rázott hajónk most oly mérgesen. Nyugodtan alvánk, míg a matrózok a hajó tisztításához nem fogtak. Már tegnap estve értésünkre adták, hogy hajnal tájban a sz. föld partjait megszemlélendjük; azért jókor felkeltünk, hogy a fedélzeten a várva várt látványban gyönyörködhesünk. A maronita és syr férfiak és nők bő, megyszín bársony ruhákba burkoltan, rendkívüli jelenségekként szerepeltek, s finom alázatos modoruk miatt kiváló tisztelet tárgyai valának: távcsövekkel vizsgálták az irányt s ők vették észre először a Juda hegységet, mely Palestinát arányos közepmagaságban futja be.

Hajónk mindegyre közelbb jutván a megállapodási helyhez, csakhamar tisztán kivehető volt Jaffa, mely lejtősen a magasba emelkedik s fehér lapos háztetőivel oly panorámát nyújt, mint egy leégett városnak romjai. Hajónk a várostól jó fél óránvi távolságra állapodott meg, mert a tengerből kiálló szirtek miatt a part közelébe jutni roppant veszélyes, sőt szél esetén a kiszállás egyáltalán lehetetlen; ily esetekben Beyruthba kell átvitorlázni s lesni az alkalmas időre. Szerencsénkre most a tenger szelidebb volt, a bárkások majdnem rohammal támadtak meg; de bevártuk a vezetőnk által előre megrendelt tengeri főnökkerest, az angol Cook urat; vele azonban a tulcsigázott követelés miatt nem lehetvén megegyezni, beszállottunk apróbb bárkákba. Azonban e fél órai tengeri utazás nem volt más, mint a válságos pillanatok szakadatlan láncozata; csak úgy merült le és emelkedett ismét a magasba csolnakunk, minden mozgással mély sirunkat szemlélhettük — majd a kőszirtekhez roppant erővel csapkodó hullámok visszavert gyűrűi emlékeztettek, hogy most van ám a legkrízisebb óránk. A háborgó Genezáret taván képzeljük magunkat s keblünkbe hordozva a hozzá fohászzkodókat megsegítő jó Istent, néma önmegadással néztük a bőszült elem fáradhatlan csapkodásait

Oh de mily könnyen lélegzénk, midőn csolnakunk a parthoz érve, kikötni készült! Ekkor kezdődött a te gyakorlás előadása a zarándok sereg által. Merész ugrást kockáztatva, juthatánk ki a szárazra; mert az

ugrást geometrice ki kellett számítani, mire a csolnak emelkedése a legalkalmasabb pillanat volt, különben féltettünk, hogy a bárkából könnyen a tengerbe zuhanunk.

Hála neked jó Istenünk, hogy a veszélyek utjain baj nélkül átvezetél, mint egykor választott népedet száraz lábbal a veres tengeren!

Jaffába jul. 17-én délelőtt 10 óra tájban, vagyis 10 nap és éjjeli utazás után érkezénk meg. A kikötőt sok lármás nép árasztotta el: öreg és ifju, félig meztelen, félszemü beduin, felláh és más egyéb csöcselék rajzá körül.

A ferenczrendiek hospitiumából kiküldött vezető kalauzolt bennünket az erődszerű lakba; de a mint a kövezetes utcán betérnén egy urias egyén megparancsolá a hordároknak, hogy podgyászainkat a vámhivatalhoz vigyék; ezen egyén eredeti típusa feltűnt előttem, arczkifejezéséről következtetém, hogy örmény kereskedő, miért is e nyelven bátorkodtam megszólítani. De e pár szóra is már megváltozott a határozat, atyámfia oly bárátságossá lett, hogy a hivatalos hang és a vámolás rögtön elmaradt, a mi bizonvára 32 személy podgyásza után meglehetősen összeg lett volna. Ő is tehát szíves kísérlőnk lett s a zárdába velünk jött. A zárt ajtók megnyitával szívélvesz üdvözlétünkét a kapunál várakozó két szerzetes hasonló rokonszenyvel viszonzá: rögtön fölvezettek a templom melletti ebédlőbe, hol podgyásznunk elhelyezése után a szép kis egyházba vonulánk.

Rövid fohásznkat — mi oly édesen és felemelőleg hatott — elvégezve, pontos, izzadt testünk tisztaságáról kívántunk gondoskodni; azonban az egyszerű barát, de kiválóan értelmes és óvatos orvos megtiltá, hogy tengeri fürdőt vegyünk, mert esetleg dysenteritát kaphatunk, azért jól megmosakodva felfrissítettük lankadó tagjainkat. A derék Hágap Kevarkján, a jaffai alkonsul soká maradt velem a zárdában, utbaigazításokkal szolgált, megígéré, hogy mindenben segélyünkre lesz, távirati tudósítást küldött az nap Ramlehbe, hogy ma estvére várjanak és Jeruzsálemba, hogy holnap 32-en érkezünk; elvezetett a Lloyd társulat ügynőkségéhez, hol biztosan megtudtuk, hogy hajónk mily időben fog megérkezni, láttamozta utleveleinket, elutasítá a kipréselő Cook urat, ki Jeruzsálemba csakis 45 frért volt hajlandó szállítani személyenként számítva, azért Riske et komp. angol cég vezetőjét fogadá meg személyenként 5 franc viteldijért s meghagyá, hogy délután négy órakor a bazáron 7 karozza készen álljon. A karozza postakocsi alaku, terjedelmes, magas ülésű szekér, hármás hely s menyezetszerű fedéllel ellátva.

Délben a vendégszerető barátok rizsleves, fehér rántotta, ürühus, baraczk becsinált, gyümölcs és cognakkal elegyített erős fekete kávé adtak. Ebéd után felementünk a terassera, honnan gyönyörű kilátás nyílik a tengerre, melynek hullámai zajongva verdesik a zárdafa laiait; innen betértünk a szegény Hegyei bácsi beteg szobájába. Fájdalmai miatt keservesen nyögött, a szerzetes orvos minthogy veszélyes betegnek találta

ágyba helyeződés kérvé kérte, hogy ne menjen tovább, mert esetleg Jeruzsálemig elpusztulhat: de ő minden áron velünk akar jönni, azért számára egy külön kocsit kényelmesen felszerelve kellett fogadnunk.

A mi Jaffa történelmi multját illeti, erre vonatkozólag szülő adataink megjegyzik, hogy Jaffa, sz. írás nyelvein: Joppé, a világ legrégebb városai közé tartozik. Plinius említi, hogy a korabeli írók véleménye szerint Jaffa még a vizözön előtt épült. A város nevééről itélve Jaffának vizözön utáni helyreállítását, Jafetnek tulajdonítják. Annyi azonban való, hogy sok régiségre mutató emléket tár fel az utazó előtt e város és vidéke.

Joppénál történt Jonás profétának szerencsétlensége, Joppában lakott a jötevé Tabitha, az első keresztények nemeskeblű anyja, kit sz. Péter halottaiból feltámasztott.

E városban sokszor megfordult az apostolok fejlődeme, azért nem csoda ha a keletiek Joppét sz. Péter kegyelt városának nevezik. Itt látá álmában Péter, bizonyos Simon nevű iparos lapos háza fedelén audiva, hogy az égből alányuló lepedőben mennyi tisztaltalan állat van számára kiterítve, és itt adá értésére a titkos jelenség is, hogy e sajátságos éteikkel való megkínálás, a pogányság megterítésére utal.

Jelenleg e ház helyén a ferencziek klastroma áll. Itt találtak nyugalmat: felséges királyunk, Rudolf trónörökös. Lipót belga király, Chambord, Don Alfonso Don Carlos fivere, Rajner főherceg, Lichtenstem, gr. Andrassy, Beust, Bellegarde Tegethoff és más nagy és kis emberek. A szerezet jelenleg 12 tagból áll, kik spanyol eredetűek; hazfőnök Casto Amato, a mi vezetőnk Gregoris Daniel volt, ki 28 év óta, mint hitküldér működik e helyen.

Jaffa építése óta sok viszontagságon ment át. Ves-pasián, a jeruzsálemi ostrom idején, ezt is feldulatá és sokat a lakosok közül lemészárolt. A 12-ik században a kereszties vitézek foglalták el. A mult század végén Bonaparte Napoleon birtokába került, kítől Mehemed Ali hódítá el, most pedig 1840 óta török birtok.

Jelenleg mintegy 10000 lakost számlái, kik közül alig van ezer catholicus.

Különben e város egyike a legtermékenyebb helyeknek, azért olvashatunk róla annyi érdekes és kellemes emléket. A természet gazdagon megáldá jötevényeivel; a kerteket nagy terjedelmű cactusok, oleanderek, olajfák koritik; citrom, narancs, pálma és fügefák ékesítik; innen van, hogy e város kelet leglátogatottabb kereskedő városa,

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— **Heti körszemle.** *Átthon.* A hét egyedüli eseménye, mely foglalkoztatja a legfelsőbb politikai hatóságot, megfejthetlen talányt (!) képez a jogászvilág előtt, kizárólag dominálja a politikai és társadalmi, napi és heti, kül- és belföldi sajtót s folytoros hullámzásban tartja

a közvéleményt, az a — — — **tisza-eszlári bünpe** végtárgyalása. Nem akarunk kritikát mondani ezen tárgyalás fölött itt e helyen; egyedül csak ad perpetuam rei memoriam kívánjuk konstatálni, hogy egy oly bünpernek, melyben a közvádó megfélekedve hivatásáról vádbeszéd helyett a vádlottak érdekében szerkesztett védbeszéddel vezet be a tárgyalást, és annak folyamata alatt minden kérdése a tanukhoz odairányul, hogy az enyhítő körülmények minél világosabban tündököljenek, a terhelő vallomások pedig a furfangosan összezavart tanuk csekély jelentőségű ellenmondásaiban vesszenek el: mondjuk, egy ilyen bünpernek hazai judicaturánk történetében alig találhatnánk mására. Hogy minő eredményrel fog eldőlni az ügy: azt még 10 napi tárgyalás után sejtani sem lehet; egy azonban bizonyos, és ez az: hogy a közvélemények már itél ezen ügy fölött, épen a folyó tárgyalás alapján és ezen itéletét az ügynek bármily kimenetele sem fogja alterálni.

— **Franciaország.** *Pápa ő Szentsége a napokban* levelet intézett Grévyhez a köztársaság elnökéhez az újabb egyházúldözés ügyében, melyre a minisztertanács megbizásából Grévy igen bekülekény hangon válaszolt. — *A anarchista pörben* Michel Lujza 6 évi fogházra és 10 évi felügyeletre, Pouget pedig 8 évi fogházra és 10 évi rendőri felügyeletre itéletet, a többi vádlottak részint felmentettek, részint kisebb büntetésekre itélettek. — *A Bontoux-Feder féle pörben* a semmitözszék elvetette a fölbebezést azon itélet ellen, melyivel két évi fogságra itélette s.

— **Németország.** *Az új egyházpolitikai javaslatot* már a porosz képviselőház is elfogadta a bizottság által tett módosításokkal együtt. Erre vonatkozólag a Curia jegyzéke a porosz kormányhoz már meg is érkezett Berlinbe. A conservativ lapok örömet fejezik ki az új egyházpolitikai javaslat elfogadása felett, és a német egység valóságos ellenségeit a liberális táborban látják, hol a német népet culturharczos eszközökkel vallási békéjében zavarni igyekeznek és a harcot állandosítani akarják.

— **Romania.** *Nevezetes és különösen Monarchiánkra nézve* igen nagy jelentőségű politicali nyilatkozatokról hoz tudósítást a táviró. Ugyanis Jassyban a napokban jeleztek le egy emlékszobrot, melyet nagy lakoma követett. A mulatozó társaságot Károly király is meg tisztelete jelenlétével, mely oly nagy enthusiasmusba hozta az egyik lakmározó urat (Gradisteanu), hogy toasztjában a királyhoz fordulva a következő nyilatkozott koczkaztatta; „Felséged koronájából még gyöngyök hiányzanak; Erdély, a Bánát s Bucovina, de remélhető nem mindig fognak hiányozni.“ (Vajjon meddig czinczog még a bőrében nem féro apró egérke az alvó orosz lány füle mellett?! — Szerk.)

— **Nyilvános számadás és hála-köszönet.** Tekintve korunknak hithideg szellemét, melyben az emberek a helyes irányt tévesztve csupán az anyagiakat hajhász-szák s azok élvezetébe merülve, csak nemtelen önzésük bálványának tömjéneznak, abban találván egyedüli megelé-

gedésüket és boldogságukat; a szellemiek iránt pedig vagy merőben érzéketlenek vagy közönyösök: jól esik a nemesen érző kebelnek, ha néha kivételesen oly tényekről is értesülhet, melyek a lelkiek iránti lelkesültség nemesebb indokából származnak, s az ember örök üdvének megszerzésére szolgáló dolgok regisztrálásában állnak. S ilyen nemesebb indokból származott s az ember örök üdvének eszközésére irányzott tényt van szerencsém nyilvánosságra hozni, s a „Közművelődés“ kedves lapunkban a magam s zabolai főkegyházi hiveim nevében az illetőknek forró köszönetet mondaní: Ugyanis az imecsfalvi plébániához tartozó zabolai r. k. új templomban, mely Szentkereszt felmagasztaltatásának czímére van felszentelve, hiányozván idáig a keresztuti képek, ezek mikénti beszerzése felől kezdett a főkhítköztség gondolkozni. S ime! midőn egyházi pöztára üressége folytán, méltán töprenkednék a megkívánható pénz előteremtése fölött beteljesedett rajta édes örmére, hogy a hol legnagyobb a szükség érzete, ott legközelebb van az Isten, s az ő dicsőségének előmozdításáért buzgalkodó s az emberek lelki üdvét előmozdítani szomjuhozó nemes szívek segítéje; mert rendelt az isteni gondviselés számukra két földi angyalt Imelics Minka s Joslant Mária nevelő kisasszonyok személyében, kik az ügy élére állva, félreismerhetlen bizonyítványát adták a valódi kegyes szeretetben gazdag hit találkonyságának. Ugyanis gyűjtést indítottak meg, és fáradozásaikat még reménytelen sem mert eredmény követte; mert a kegyes szívi jótévtől 180 frt. és 10 kr. gyűlt be o. é. melyen a fentisz telt nevelőnk által megszeresztettek Gráczból 14 gyönyörű keresztuti képek, s ezek most már a templom felszentelt falain csüngnek, figyelmeztetvén szomoruan bus alakok által a hiveket, hogy Jézus Kristus keserves kinszenvedése és haláláról mennél gyakrabban megelemlékezzenek. Adakoztak pedig Háromszéken. 1. mélt. özv. Gr. Mikes Benedekné ő ngsága 20 frt. Mélt. B. Szentkereszti Stephanie ő ngsa 5 frt. 3. mélt. Kálnoki L. gr.-né ő ngsa 5 frt. 4. m. B. K. Szentkereszti ő ngsa 5 frt. 5. mélt. Mózes Henrik ur 5 frt. 6. mélt. gr. Kálnoki F. ur 2 frt. 7. mélt. Kálnoki J. ur 2 frt. 8. mélt. gr. Mikes Elisa k. a. ő ngsa 1 frt 50 kr. 9. mélt. gr. Mikes Zsófia k. a. ő ngsa 1 frt. 10. kr. 10. mélt. Gyárfás Lajosné asszony ő ngsa 1 frt. 11. mélt. Gyárfás Emma k. a. ő ngsa. 1 frt. 12. J. Imelics Minka nevelő k. a. gyűjtő 12 frt. 13. J. Joslant Mária nevelő k. a. gyűjtő 18 frt. 14. J. Schoch Margaréta asszony Gouvernante a grófi kisasszonyok mellett 15 frt. 15. J. Edel Mária k. a. házvezető a grófi kastélyban 5 frt. 16. Zabolai F. Keller Károlyné asszony 1 frt. 17. F. Imelics Elisa k. a. nevelő 1 frt. 18. Semicek József ur műkertésze 1 frt. 19. X. X. X 1 frt; 20. H. U. 1 frt. 21. R. v. G. 1 frt. összesen 104 frt. 60 kr. És Gráczban a „Gr. Volksblatt“ szerkesztőségének felhívása folytán 1. Röm. Graf Leopold Ritter von Lilienthal 30 frt. 2. M. R. 1 frt. 3. M. 5 frt. 4. Ungenannt 10 frt. 5. Gams bei Stainz N. 50 kr. 6. Zu Ehren des bitteren Leidens 2 frt. 7. C. B. 1 frt. 8. Ungenannt 1 frt. 9. Ungenannt 5 frt. 10. Irene Baronin Reyer geb. Gräfin Prokesch-Osten 5 frt. 11. I. 5 frt. 12. Ungen. 10 frt. összesen 75 frt. 30 kr. Vagyis együtt 180 frt. 10 kr. o. é. melyből kiada-

tott a tizennégy darab keresztuti képekért 150 frt. bélyegkért a nyugtában 10 kr és fizettetett szállítási díj 20 frt s meghozattak Kolozsvárról Démjén könyvtáros urtól a Sárkányi „Enektára“ Zsászkowsky „Karének“ című könyvei 9 frt 80 kreárral, a maradék pedig 20 kr. a templom pénztárába tétetett. — Midőn ezeket alulirt az érdekelt nemeslelkű gyűjtők és áldozatkész szívi adakozók megnyugtatására, kik közül néhányan még kat. Egyházunknak nem is tagjai, mások édes magyarháznaknak nem is szülöttjei, mások megint még nem is lakosai s könyörödományaitak is csak titokban tették, hogy ne tudja baljuk, mint mivel jobbjuk, még neveiket sem irván ki; a nyilvánosság terén elszámolom, egyszersmind forró köszönetet mondok mind a fáradhatatlan buzgalmu gyűjtőknek, mind pedig a nagylelkű jótévtőknek, azt kívánva, hogy Isten fizesse vissza nekik bő mértékben az ő dicsőségének és zabolai szegény hiveim buzgóságának emelésére oly nagy készséggel meghozott áldozataikat, itt a földön hosszú és boldog életet, ez élet után pedig az örökké tartandó boldogság elfogyhatatlan örömeit! Imecsfalván, 1883. jun. 20-án. — *Bence Pál, plébános.*

— **Jegyző önyv**, mely felvétellett a hegyaljai kerületi papságnak Gyulafehérvárt 1883 június 20-án tartott gyűléséből. *Felolvoltak:* Méltóságos Kardos Ignác kanonok kerületi főesperes és plébános, Veszely Károly cz. prépost borbándi plébános, Csathó Ferencz tövisi, Sántha János magyar-igeni, Takó Albert maros-portusi lelkészek, Kovács Lajos papneveldei lelkiigazgató, Dr. Tódor József és Balogh Ignác hittanárok, Gidófalvy Gergely püspöki titkár, Pál István lyceumi tanár, Tamásy Aron iktató, Gál Miklós helyi segédlelkész, Domokos Antal nyugalmazott lelkész urak és végül mind vendég Ninger Ignác bányavidéki főesperes és zalathnai plébános ur.

1. Elnöklő kanonok-főesperes-plébános ur a gyűlést megnyitván felolvassa püspök urunk ő nagyméltóságának hozzá 1883 jun. 4 én 1369 sz. a. intézett leiratát, melyben a papi nyugdíj intézet áttett alapszabály tervezetének beható megvitatására hívja fel a kerületi papságot, s vélemény adásra, hogy ha esetleg a statutumok szerint eddig fennállott, a papi nyugdíj intézet és papneveldei illető hagyatéki negyedrés megszűnének, miként lenne a megrövidítést szenvedő papnevelde kárpótolható? — A gyűlés örömmel veszi tudomásul, hogy ezen a papság vitalis érdekeit oly mélyen érintő kérdés legalább a szervezkedés stadiumába jutott, s kimondja először annak t. i. a tervezett alapszabályoknak általánosságban való felolvasását, hogy minden egyes tag átnézetet szerezhesen az egészről és csak ezután kívánja azt részleteiben eszmecserére tárgyává tenni. Mindezen előtt azonban a maga constitualása végett, Balogh Ignác theol. tanárt ez alkalomra jegyzőnek megválasztja. 2. Az alapszabályok általánosságban felolvasatván a gyűlés a részletekbe bocsátkozott s itt élénk eszmecseré fejlődött ki, kü önösen a következő §-eket illetőleg, a) a 3-ik §-nél indítvány tételik, miszerint a gyűlés fejezné ki azon ohaját, hogy ezen szabályok az örmény szertartásu papságra is kiterjesztetvén ennek alapján ők is a nyugdíj intézet tagjai lehessenek. A gyűlés elfogadja ezen indítványt és helyesléssel magáévá teszi. b) a 6-ik §-nél indítványoztatik, hogy a

gyűlés mondaná ki, miszerint ezen alapszabályokat még azon javadalmak és egyházi hivatalokra is kiterjesztetni véli, melyeket bárha tiszta világi plebániák jelenben vagy bármikor szerzetesek adminisztrálnak. — A gyűlés nézete oda irányul hogy ezen indítványoknak az érintett §-ben elég van véve. Ide vágólag még az is indítványoztatik miszerint a gyűlés mondaná ki hogy a 6 §-ben még a szerzetesi plebániák is a tisztán plebániái javadalom után befoglaltatnak. A gyűlésnek többsége befoglaltatnak véli s ki mondja hogy ezek is kötelesek a tagdíj hordozására illetve fizetésére. Ez ellen azonban elnökölő kanonok esperes ur ellenvéleményt jelent be s Lozza csatlakozik Veszely Károly ez. prépost és borbándi plebános ur. c) A 14-ik §-nél vonatkozásai a püspöki leirat fent érintett második részére indítvány tétetik, miszerint, ha a statutumok kötelező szabványai ezen alapszabályi tervezet 7-ik §-e b) pontja szerint megszünnének a papnövelde kártalanítására a nyugdíj intézet javára az alapszabályok 8-ik §-ében megállapított fokozat szerint befolyó összeg 10%-a fordítottának. A gyűlés ezen indítványt magáévé teszi, annál is inkább, miután a papság aldozatokészége más önkéntes adakozások folytán is eléggé igénybe van véve s nem lát és tud alkalmasabb módot a kártalanításra, mi ha fensőbb helyen is figyelemre méltattnék akkor a gyűlés az érintett § utolsó sorait ezen kikezdéstől „E helyen stb.” törliendőnek véli. d) A 21-ik §-aál a gyűlés az eddigi tőke állomány s az ezen alapszabályban megállapított kules szerint befolyandó összeg gondos egybevetése alapján — a nyugdíj összeg minimumát 400 frtban a maximumot pedig 600 frtban kívánja megállapíttatni, annál is inkább, mert a mai viszonyok között a legszerényebb életmód mellett is kevésbé elégséges a 300 frt. e) A 23-ik §-t a gyűlés oda kívánná változtatni — hogy a nyugdíjösszeg „navi” részletekben fizetessék ki, mi után ez a nyugdíjas részére sokkal előnyösebb és minden bekövetkező esetleges kellemetlenségeknek is elejét veszi.

Az alapszabályi tervezet többi §-ei a gyűlés által úgy a mint vannak elfogadtatván az elnök eljenzese között szétosztott.

k. m. f.

Irodalom.

— Megjelent és beküldött: „**A papi eltszentség**” sz. Péter az apostolok és a papok fejedelmének erényeiben feltüntetve. Hausen Vilmos ézústársasági hitérítő nyomán magyarul kiadta egy győregyházamegyei pap. A nagyméltóságú győri püspök engedelmével. Győr. 1882. Ara 1 frt. — Korunkban, midőn a világ szelleme oly által harcolt viv az egyházi papok lelkiélettel, s előbbi ez utóbbi fölött fájdalom oly sokaknál fényes daira is jut, ezen kitünően összeállított, csinos kiadasi könyvecskét nem ajánlhatjuk, főképp kedves paptársainknak, elég melegen.

— Megjelent a „**Fajszó és Egyházi-nívészeti lap**.” 1883. folyam VI. szám. Szerkesztik és kiadják Füssy Tamás és dr. Csobor Béla Budapest, Ióvészutca 13. Ara 6 frt. Intentiókra is megrendelhető.

— b) „**Havi Közlöny**” az elméleti és gyakorlati lelkipásztorkodás köréből. Hatodik évfolyam. 1883. júniusi füzet. Szerkeszti Tokodi Ödön. Új Pécsent, Torontálmegyében. Ara; 4 frt.

— **Ifjabb Nagel Ottó** könyvkereskedő kiadásában **Budapest**en a nemzeti színház bérházában megjelent a „**Magyar általános levelező és házitikkár**” 2-ik füzete (Szerkeszti Knorr Alajos). E füzetet a szerkesztő a mondatoknak ismertetésével kezdi, ezt követve megkezdí a levelezés szabályainak ismertetését, s ezután áttér a levelek formáságaira ismertetí a levél címzés szabályait, végre szól a címekről, s közli a különböző magyar címeket betűrendben. E tartalmas füzet ára 30 kr. Ugyancze. kiadónál megrendelhető az „Onügyvéd”, füzetekbea, fél es egész kötetben és díszkötésben.

A napi események köréből.

— **Egyházi kiüntetés.** A hivatalos lap egyik közelebbi számában a következőket olvassuk: Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán, **Beke Antal** erdélyi székesegyházi kanonoknak a közügyek terén szerzett érdemei elismerésüül, III. osztályu vaskorona rendemet díjmentesen adományozom. Keit Bécsben, 1883. évi jun. 16-án. **Ferencz Jozsef**, s. k. **B. Orczy Béla**, s. k. Fogadja ó nagysága sok oldalú munkássága s közérdekü lankadatlan tevékenysége által, méltán kiérdemelt ezen magas kiüntetése alkalmából legőszintébb gratulációnkat! —

— **A püspöki teanynevelős tanintezeten** Gyula-Fehérvárott az évi vizsgálatok következő sorrendben tartattak meg: Hétfőn jun. 25. délelőt a III. és IV. osztály délután az 1. Kedden 20. délelőt a II. Szerdán 27. délelőt az V. és VI. s a bemovendekete, délután a zenevizsga. Az intézet előjárósága.

— **Első magyar nemzetközi szabadalmi iroda.** Magyarországon a találmányok szabadalmaztatását eddig redkívv megnehezítette az a körümeny, hogy nem volt oly közeg, mely a bel- és külföldi szabadalmi törvények és eljárasi módok teljes ismeretével szolgálatára áll volna mindazoknak, a kik találmányok szabadalmazása vegett a törvényes oltalmat igénybe venni onajtottak. E reg ezett hiany onaj segítení az első magyar nemzetközi szabadalmi iroda (Budapest, Kígyó utca 1. sz.) mely működési körébe vonta: 1. a hazai találmányok és felfedezések szabadalmaztatását bel- és külföldön, 2. a külföldi találmányok szabadalmaztatását Austria-Magyarországban; 3. bel- és külföldi szabadalmak képviselitet és értékesítést, 4. a szabadalmi jogok felett való orkődést, 5. a gyári és üzleti védjegyek bejegyeztetését, 6. a szabadalmak megvásárlását. A szabadalmi irodát nagyon melegen ajánljuk mindazok ügyelmébe, kik az egyik vagy másik pontba vágó ügyeket gyorsan és olcsón leakarják bonyolítani.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: **SZERKESZTŐTÁRSÁK: BALOGH IGNÁCZ, Dr. CSERNI BÉLA, FÁBIÁN SÁNDOR, STRAUBERF ÖDÖN.**

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtóján (Lövy B.-nál) Gyula-Fehérvárott.